1937 ий
6
АПРЭЛЬ
№ 21 (305)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Рвэзэ КОММУНИСТ

ВЛКСМ
Маробком
дэн
горком
орган

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш СТАЛИН йолташын 1937 ий 5 мартыштэ ойлымо кошартыш мутшо

Йолташ-влак!

Мый шкэмын докладыштэм каҥашымэ пашан тӱҥ йодышыжо-влак нэргэн ойлэнам. Прэний тыгэ ончыктыш: мэмнан ындэ тичмаш рашлык уло, задачым умлымаш уло да шкэнан пашан ситыдымашыжым пытараш йамдылык уло. Но прэний тидымат ончыктыш: мэмнан организационно-политик практикыштэ пӱтыньэк раш умлэн шуктыдымо йужо конкрэтнэ вопрос-влакат улыт. Тыгай вопросым мый шымытым шотлэнам.

Тидэ вопрос-влак нэргэн ик мыньар мутым каласэм.

1) Партийнэ политик вопросым аклэн шуктыдымо да мондымо годым озанлык кампаньылан да озанлык сэҥымашлан тӱргоч кумылаҥмаш тупикыш шукта. Кызыт тидым чылан умылэныт, палэн шуктэныт, манын шонаш лийэш. Тыгэ лиймэк, пашайэҥ-влакын кумылыштым партийнэ-политик вопрос вэлыш савыраш кӱлэш. Тыгэ озанлык сэҥымаш-влак партийнэ-политик пашан сэҥымашыжэ дэнэ кэлыштаралтышт да йыгырэ кайышт.

Партийнэ-политик пашам вийаҥдышаш задачым, партийнэ организацэ-влакым озанлыкын тыгыдэ пашаж дэч утарышаш задачым практикыштэ кузэ шукташ? Прэний гыч тыгэ койэш: тидэ задачэ гыч йужо йолташ-влак йоҥгылыш выводым ыштынэшт,—ындэ пуйто озанлык паша дэч йӧршын кораҥгаш возэш,—маннэшт. Кэч мо гынат, тыгай йӱк ыльэ: ну, ындэ, йумылан тау, озанлык паша дэч утлэна, ындэ партийнэ-политик пашаланат пижаш лийэш. Тыгай вывод чын мо? Укэ, чын огыл. Мэмнан партийнэ йолташ-влак, озанлык сэҥымаш вэрч тыршэн, политикэ дэч кораҥ шогэныт гын, тыгай тӱргоч пашашт мланна кугу жэртвым ыштэн. Кызыт мэмнан йужо йолташ-влак, партийнэ-политик пашам вийаҥдышаш вэрч кучэдалын, озанлык дэч кораҥгаш шоналтат гын, тидэ вэс тӱргоч кайшэ паша лийэш, тудат мланна жэртвым тулэч шагалак ок ыштэ огыл. Ик тӱргоч гыч вэс тӱргочыш тӧрштылаш ок лий. Политикым озанлык дэч ойраш ок лий. Мэ озанлык дэч кораҥгын она кэрт, тугак мэ политикэ дэчат кораҥгын она кэрт. Тунэмаш сайрак лийжэ манын йэҥ-влак шуко годым озанлык пашам политик паша дэч мэтодологий шотышто ойрэн шогат. Но тудым улыжат мэтодологий шотышто, искусствэннэ, тунэмаш сайрак лийжэ манын гына ышталтэш. Мӧҥгэшла: илышыштэ, практикыштэ политикэ дэн озанлыкым ойраш ок лий. Нуно пырльа илат да пырльа ыштат. Кӧ мэмнан практик политикыштэ озанлыкым политикэ дэч ойрынэжэ, кӧ политик пашам изэмдэн тыгэ озанлык пашам вийаҥдынэжэ, альэ мӧҥгэшла, озанлык пашам изэмдэн тыгэ политик пашам вийаҥдынэжэ, тудо тупикыш логалдэ ок код.

Партийнэ организацэ-влакым озанлыкысэ тыгыдэ паша дэч утарымэ нэргэн да партийнэ-политик пашам вийаҥдымэ нэргэн рэзольуцо проэктыштэ улшо да чылалан палымэ пунктын ойжо—озанлык паша дэч да озанлык вуйлатымэ дэч кораҥмаштэ огыл, а улыжат тэвэ кушто: мэмнан партийнэ организацэ-влак тылэч гоч озанлык орган-влакын, тидэ шотышто путыракшэ мландэ паша орган-влакын тӱсыштым ынышт йомдарэ да нунын олмэш ынышт ыштэ. Тугэжэ, озанлык орган-влакым большэвикла вуйлатымэ мэтодым палэн налаш кӱлэш. Мэтодшо тыгай: тидэ орган-влаклан эрэак полшаш, нуным эрэак пэҥгыдэмдаш кӱлэш. Озанлыкымат тидэ орган-влак дэч ӧрдыж гыч огыл, а нунын гоч вуйлатыман. Озанлык орган-влаклан да эн ончыч мландэ паша орган-влаклан эн сай йэҥым пуман, тидэ орган-влакым эн сай у пашайэҥ дэнэ комплэктоватлыман: нуно шкэ ӱмбак вочшо задачыштым шуктэн кэртшэ лийышт. Тидэ пашам ыштэн шуктымэк вэлэ партийнэ организацэ-влак озанлыкысэ тыгыдэ паша дэч йӧршэш утлэн шуыт манын ӱшаваш лийэш. Раш палэ: тидэ—сэрйозно паша да тудым шукташ ик мыньар жап кӱлэш. Но тидым ыштэн шуктымэшкэ партийнэ организацэ-влаклан умбакыжат, кӱчык палэ жаплан, йал озанлык пашам тудын чыла тыгыдэ пашажгэ, куралмымат, ӱдымымат, шурно погымымат, молымат ончаш возэш.

2) Врэдитэль, диверсант, шпион да тулэч моло-влак нэргэн кок мут. Кызытсэ врэдитэль дэн диверсант-влак кэч могай флаг дэнэ—кэрэк троцкист, кэрэк бухаринэц флаг дэнэ лэвэдалтыт гынат, пашазэ движэньыштэ политик тэчэний шот гыч шукэртак лэктыныт. Нуно профэссиональнэ врэдитэль, диверсант, шпион дэн пуштэдышэ-влакын принципдымэ да идэйдымэ бандышкышт савырнэныт. Кызыт, мый шонымаштэм, тидэ чылалан раш. Пэш раш: тидэ господа-влакым пашазэ классын тушманжылан шотлэн, родиннам ужалышэ-влаклан шотлэн, шалатэн пытараш да куклэн луктэдаш возэш. Тидэ раш да тидым умбакыжэ умылтарымат ок кӱл.

Но тэвэ йодыш: троцкизмын йапоно-гэрман агэнтшэ-влакым шалатымэ да куклэн лукмо пашам практикыштэ кузэ шукташ? Чын троцкист-влакым кырымэ да куклэн лукмо вэлэ ок ситэ, ала кунам ожно троцкизм вэлыш тайныштшэ да троцкизм дэч шукэртак кораҥшэ-влакымат кыраш да куклэн лукташ кӱлэш манын каласаш чын лийэш мо? Врэдитэльствын чынак троцкист агэнтшэ улшо-влакым кырымэ вэлэ ок ситэ, ала кунам ожно иктаж кудо троцкист эртэн каймэ урэм дэнак ала кунам ала кузэ эртэн кайшэ вэс йэҥымат кыраш да куклэн лукташ кӱлэш манын каласаш чын лийэш мо? Кэч мо гынат, тыштэ плэнумышто тыгай йӱк шоктыш. Рэзольуцым тыгэ умылтарымым чынлан шотлаш лийэш мо? Укэ, чынлан шотлаш ок лий. Тидэ пашаштэ, моло тӱрлӧ пашаштэ ыштымэ сэмынак, шкэт посна, ойыртэмын ончымо кӱлэш. Чылажымат ик шэргэ дэнэ тӱрэдаш ок лий. Тыгэ ик сэмын ончымаш чын троцкист врэдитэль дэн шпион ваштарэш кучэдалмэ пашалан зийаным вэлэ кондэн кэртэш.

Мэмнан отвэтствэннэ пашайэҥ-влак коклаштэ ик мыньар ожнысо троцкист-влак улыт. Нуно троцкизм дэч шукэртак ойырлэныт да троцкизм ваштарэш троцкизм вэлыш тайныштдымэ йужо йолташна-влак дэч начар огыл, а сайынрак вэлэ кучэдалыт. Кызыт тыгай йолташ-влакым титаклаш йоҥгылыш лийэш ыльэ.

Йолташ-влак коклаштэ идэологий шотышто эрэак троцкизм ваштарэш шогышо, тугэ гынат, посна троцкист-влак дэнэ кыл кучышо-влакат улыт. Троцкизмын практик тӱсшӧ нунылан палэ лиймэк нуно тидэ кылым шкэ кумылышт дэнак кӱрлыныт. Конэшнэ, посна троцкист-влак дэнэ лишыл кыл кучымыштым тӱҥалтыш гычак огыл, а вараш кодын кӱрлмышт сайак огыл. Но тыгай йолташ влакым троцкист-влак дэнэ ик ораш ушымаш йоҥгылыш лийэш ыльэ.

3) Пашайэҥ-влакым моштэн погаш да нуным пашаш чын шогалташ манмэ мо лийэш?

Тидэ тэвэ мо лийэш: пэрвойак, пашайэҥ-влакым политик признакышт дэнэ погыман. Вэс сэмынжэ, политикэ шотышто нунылан ӱшаваш лийэш альэ укэ,—тидым ончыман. Кокымшылан, паша признакым ончыман. Вэс сэмынжэ,—йэҥгын тидэ конкрэтнэ пашалан кэлшымыжым-кэлшыдымыжым ончыман.

Тидэ тэвэ мо лийэш: паша могыр гыч ончымым дэльачэствэ подходыш савырыман огыл. Дэльачэствэ подход годым йэҥ-влак пашайэҥгын паша качэствыжым ончат, но тудын политик чурийжым огыт ончо.

Тидэ тэвэ мо лийэш: политик могыр гыч ончымым ик шкэт тичмаш подходыш савыран огыл. Политик могыр гыч гына ончымо годым йэҥ-влак пашайэҥгын политик чурийжым гына ончат, но тудын паша качэствыжым огыт ончо.

Тидэ большэвик правилым мэмнан партийнэ йолташ-влак шуктэн шогат манын каласаш лийэш мо? Тугэ гынат, тидым каласаш ок лий. Тыштэ плэнумышто тидэ нэргэн ойлэнытат. Но чылажым каласэн огытыл. Пашажэ тэвэ кушто: тидэ шымлэн налмэ мэтод мэмнан практикыштэ чӱчкыдынак да пэш осалынак пудырталтэш. Эн чӱчкыдынжӧ пашайэҥгым обйэктивнэ признак дэнэ огыл, а тура толмо, субйэктивнэ, обыватэль-мэщан признак дэнэ погат. Эн чӱчкыдынжӧ палымэ, лишыл, шкэ вэлысэ манмэ йэҥ-влакым, погышылан гына прэданнэ улшо йэҥ-влакым, шкэ шэфыштым мокташ уста йэҥ-влакым погат,—политикэ да паша шотышто нунын кэлшымыштым огытат ончо.

Раш палэ: отвэтствэннэ пашайэҥ-влакын вуйлатышэ группышт олмэш лишыл йэҥ-влакын изи йэшышт, артэльышт лийын лэктэш. Тидэ артэльын члэнжэ-влак тынысын илаш тыршат, иктэ-вэсым ынэшт обижатлэ, шӱкым сурт гыч ынэшт лук, иктэ-вэсым ваш-ваш мокташ да сэҥымашышт нэргэн рӱдыш йара кӧрган, укшинчыктарышэ рапорт-влакым колтылаш тыршат.

Тыгэ йэшла илымэ обстановкышто пашан ситыдымашыжым критиковатлымыланат, пашам вуйлатышэ-влакын самокритикыштланат вэр лийын ок кэрт,—тидым умлаш йӧсӧ огыл.

Пэш раш: тыгай йэшла илымэ обстановко подхалим-влакым—шкэ лӱмым шиждымэ, тыгэ большэвизм дэнэ нимо сэмынат кылдалтдымэ йэҥ-влакым кушташ йӧнан вэрым йамдыла.

(Умбакыжэ 2-шо могырышто).

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш СТАЛИН йолташын 1937 ий 5 мартыштэ ойлымо кошартыш мутшо

(УМБАКЫЖЭ)

Мутлан, Мирзойан дэн Вайнов йолташ-влакым налаш. Пэрвойжо Казахстан край партийнэ организацыштэ сэкрэтарьлан ышта, кокымшыжо—Йарославь область партийнэ организацын сэкрэтарьжылан шога. Мэмнан коклаштэ нуно—пытартыш пашайэҥак огытыл. А кузэ нуно пашайэҥ-влакым погат? Пэрвойжо тидлэч ончыч Азэрбайджан дэн Уралыштэ ыштэнат, тужэч Казахстаныш шкэ почэшыжэ 30-40 „шкэ" йэҥжым шӱдырэн кондэн да нуным Казахстаныштэ отвэтствэннэ постлаш шогалтэн. Кокымшыжо тидлэч ончыч Донбассыштэ ыштэнат, тужэч шкэ почэшыжэ Йарославлыш тугак лу утла „шкэ" йэҥжым шӱдырэн кондэн да нуным садак отвэтствэннэ постлаш шогалтэн. Тыгэжэ, Мирзойан йолташын шкэнжын артэльжэ уло. Тудо Вайнов йолташынат уло. Йэҥ-влакым пашаш шогалтылмэ нэргэн палэ лийын шогышо большэвик правил дэнэ вуйлаталтын, йэҥ-влакым погымо да пашаш шогалтылмэ нэргэн палэ лийын шогышо правил дэнэ вуйлаталтын, вэрласэ калык гыч пашайэҥ-влакым ойрэн налаш ок лий ыльэ мо? Конэшнэ лийэш ыльэ. Молан вара нуно тидым ыштэн огытыл? Тэвэ молан: пашайэҥ-влакым ойрэн погымо нэргэн большэвик правил шукталтмэ годым обыватэльла-мэщанла ончымаш лийын ок кэрт, пашайэҥым йэшла ончымо да артэльла погымо йӧн лийын ок кэрт. Тидат вэлэ огыл. Шкэ вэрч гына прэданнэ йэҥым пашайэҥлан погэн, тидэ йолташ-влак, очыни, шканышт вэрысэ йэҥ дэчат, партий Рӱдӧ Комитэт дэчат ик мыньар нэзависимэ обстановкым ышташ шонэныт. Мутлан Мирзойан дэн Вайнов йолташ-влак иктаж могай обстойатэльствылан лийын кызытсэ паша вэрышт гыч иктаж могай вэрыш кусаралтыт, манына. Тыгай годым нунылан шкэ „почышт" шотышто мом ыштыман вара? Нунылан тудым шкэ пашаҥ у вэрышкыжэ шӱдырэн кэйаш вэрэштэшак мо?

Пашайэҥ-влакым чын ойрэн налмэ да пашаш шогалтылмэ нэргэштэ большэвик правилым пудыртымаш тэвэ могай абсурдыш шукта.

4) Пашайэҥ-влакым тэргымаш, заданьэ шуктымым тэргымаш манмэ мо лийэш?

Пашайэҥ-влакым тэргымаш—нуным сӧрымышт да дэкларацышт почэш огыл, а паша рэзультатышт почэш тэргымаш лийын шога.

Заданьэ шуктымым тэргымаш—тудым канцэльарыштэ гына да формальнэ отчот почэш гына тэргымаш вэлэ огыл, а эн ончычак паша вэрыштэ шуктымын фактичэский рэзультатшэ почэш тэргымаш лийын шога.

Тыгай тэргымаш вообшэ кӱлэш мо? Мутат укэ, кӱлэш. Пэрвойак, тэвэ молан кӱлэш: тыгай тэргымаш гына пашайэҥым палэн шукташ, тудын чын качэствыжым палэн налаш йӧным пуа. Кокымшылан, тэвэ молан кӱлэш: тыгай тэргымаш гына шуктэн шогышо аппаратын сай могыржым да ситыдымашыжым палэн налаш йӧным пуа. Кумышылан, тэвэ молан кӱлэш: тыгай тэргымаш гына заданьын сай могыржым да ситыдымашыжым палэн налаш йӧным пуа.

Йужо йолташ-влак тыгэ шонат: йэҥ-влакым кӱшыч гына, вуйлатышэ-влакын шкэ пашайэҥыштым нунын паша рэзультатышт почэш тэргымэ годым гына тэргаш лийэш,—маныт. Тидэ чын огыл. Конэшнэ, кӱшыч тэргымаш кӱлэш. Тудо—заданьэ шуктымым тэргымашын да йэҥ-влакым тэргымашын ик чын йӧнжӧ лийын шога. Но кӱшыч тэргымаш гына тэргымэ пашам чумырыньэкшэ йатырак ок шукто. Адак вэс тӱрлӧ тэргымаш, ӱлыч тэргымаш уло. Тыгай годым вуйлаталтшэ массэ шкэ вуйлатышыжым тэрга, тудын йоҥылышыжым палэмда да йоҥылышым тӧрлышаш корным ончыкта. Тыгай тэргымаш—йэҥ-влакым тэргымын ик эн чын йӧнжӧ лийын шога.

Партийнэ массэ шкэ вуйлатышыжэ-влакым активыштэ, конфэрэнцыштэ, сйездыштэ тыгай корно дэнэ тэрга: вуйлатышэ-влакын отчотыштым колыштэш, ситыдымашыштым критиковатла, пытартышлан вуйлатышэ пашайэҥ-влакым вуйлатышэ органлаш сайлымэ йа сайлыдэ кодымо корно дэнэ тэрга. Партийыштэ дэмократичнэ цэнтрализмым мэмнан партий уставын трэбытлымыжэ сэмын раш шуктымаш, партийнэ орган-влакын кэч кунамат сайлалтшашышт, кандидат-влакым ончыктышаш да шӧрышаш права, шолып йӱклымаш, критикэ дэн самокритикылан эрык,—чыла тидэ да моло тугай мэроприйатьым илышыш пурташ кӱлэш. Тыгэ ыштымэ дэнэ партийнэ массын партий вуйлатышэ-влакым тэргымэ да контролироватлымэ пашажэ куштылэмдалтэш.

Бэспартийнэ массэ шкэ озанлык, профсойуз дэн моло вуйлатышэ-влакшым бэспартийнэ активыштэ, тӱрлӧ тӱрлӧ массэ совэщаньыштэ тэрга. Тушто тудо вуйлатышэ-влакын отчотыштым колыштэш, ситыдымашым критиковатла да нуным тӧрлаташ корным палэмда.

Пытартышлан, Совэт Ушэм власть органлаш всэобшо, тӧр, вик да шолып йӱклэн сайлымэ годымат мэмнан калык эл вуйлатышэ-влакым тэрга.

Задачэ тыгай: кӱшыч тэргымым ӱлыч тэргымэ дэнэ иктыш ушаш.

5) Кадрым шкэнжын йоҥылышэшыжэ туныкташ—манмэ мо лийэш?

Лэнин тыгэ туныктэн: партийын йоҥылышыжым поро кумыл дэнак почын шогымаш, тидэ йоҥылышым шочыктарышэ причин-влакым тунэммаш, тидэ йоҥылышым тӧрлатышаш корным палэмдымаш—партийнэ кадрым чын туныктымын да воспитатлымын, пашазэ класс дэн шэмэр массым чын туныктымын да воспитатлымын ик эн ӱшанлэ йӧнжӧ лийын шога. Лэнин ойла:

„Политик партийын шкэ ситыдымашыжэ ӱмбак кузэ ончымыжо—партийын сэрйозностьшым да шкэ класс дэн шэмэр массэ шотышто шкэнжын обйазанностьшым пашаштак шуктымым палэмдымашын ик эн важнэ да эн чын йӧнжӧ лийын шога. Йоҥылышым вишак признатлаш, тудын причинжым почын пуаш, тудым шочыктышо обстановкым лончылэн налаш, йоҥылышым тӧрлатышаш йӧн влак нэргэн тыршэн каҥашаш,—тэвэ сэрйозно партийын признакшэ, тэвэ партийын шкэ обйазанностьым шуктымыжо, тэвэ классым, а вара массымат воспитатлымаш да туныктымаш."

Тидэ тэвэ мо лийэш: большэвик-влакын обйазанностьышт — шкэ ситыдымашыштым лэвэдмаш огыл, шкэ ситыдымашышт нэргэн йодыш дэч утлаш тӧчымӧ огыл, тыгэ мэмнан дэнэ чӱчкыдынак лийэда, а шкэ йоҥылышым чэстнэ да вик признатлымаш, тидэ йоҥылыш-влакым тӧрлатышаш корным чэстнэ да вик палэмдымаш, шкэ йоҥылышым чэстнэ да вик тӧрлатымаш лийын шога.

Мэмнан йолташ-влак гыч шукыжо тидлан мэлын шогалын манын мый ом каласэ. Но большэвик-влаклан, нуно чынак большэвик лийнэшт гын, шкэ йоҥылышыштым вик признатлаш, йоҥылышын причинжым почын пуаш, йоҥылышым тӧрлатышаш корным палэмдаш да кадрым чын туныктымаштэ, политикэ шотышто чын воспитатлымаштэ партийлан полшаш пэҥгыдылыкым муман. Тидэ корныштo улмо годым гына, виш да чэстнэ самокритикэ обстановкышто гына чынак большэвик кадрым воспитатлаш лийэш, чынак большэвик лидэр-влакым воспитатлаш лийэш.

Лэнин мутын чынлыкшым ончыктышо кок пример.

Мутлан, колхоз строитэльствэ шотышто мэмнан йоҥылышнам налаш. Тэ, очыни, 1930 ийым шарнэда. Тунам мэмнан партийнэ йолташ-влак крэсаньыкым колхоз строитэльствыш вончыктарымэ пэш сложно пашам иктаж могай 3—4 тылзыштэ шукташ шонэныт. Тунам партийын Рӱдӧ Комитэтшылан тӱргоч толашышэ-влакым чактараш логальэ. Тидэ—мэмнан партий илышыштэ ик эн шучко жап ыльэ. Йоҥылыш тыгай ыльэ: мэмнан партийнэ йолташ-влак колхозым шкэ кумыл дэнэ ыштышаш нэргэн мондэныт, крэсаньыкым колхоз корныш административнэ тэмдэн кусараш лийдымэ нэргэн мондэныт, колхоз строитэльствылан ик мыньар тылзэ огыл, а ик мыньар ийышкэн пэш чот тыршэн, ончылгоч шонэн ыштымэ пашан кӱлэшыжым мондэныт. Нуно тидым мондэныт да шкэ йоҥылышыштым ынэшт признатлэ ыльэ. Тэ, очыни, шарнэда: куштылгын ончыко каймылан лийын вуй савырнымаш лиймэ нэргэн Рӱдӧ Комитэтын ончыктымыжым, вэрласэ йолташ-влаклан рэальнэ обстановкым мондэн ончыко пураш лийдымэ нэргэн шижтарымыжым пэш торэшланэн вашлийыныт. Но Рӱдӧ Комитэтым вӱд йогын вашта-рэш кайаш нимоат ыш кучо, тудо мэмнан партийнэ йолташ-влакым чын корныш савырыш. Мо вара? Ындэ чылалан раш: мэмнан партийнэ йолташ-влакым чын корныш савырымыж дэнэ партий шкэ ойжым шуктыш. Кызыт колхоз строитэльствэ да колхоз вуйлатымэ шотышто крэсаньык гыч мэмнан лу тӱжэм дэнэ пэш чаплэ кадр уло. Тидэ кадр 1930 ийысэ йоҥылышэш куышкын да воспитатлалтын. Но партий тунам шкэ йоҥылышыжым умлэн ок шукто да тудым жапыштэ ок тӧрлатэ ыльэ гын, мэмнан тидэ кадр кызыт ок лий ыльэ.

Вэс примэржэ ындэ промышлэннэ строитэльствэ гыч. Мый шахтин врэдитэльствэ годымсо йоҥылыш-влак нэргэн ойлынэм. Мэмнан йоҥылышна тыгай ыльэ: мэ промышлэнностьышто шкэнан кадрын тэхникэ шотышто вараш кодмын шучкылыкшым тичмашынак аклэн шогэн онаул. Мэ тидэ вараш кодмо дэнэ кэлшэн шогышна да социалист промышлэн строитэльствым тушман улшо спэциалист-влакын полшымышт дэнэ кумдан шараш шонышна. Тыгэ шкэнан озанлык кадрна буржуазнэ спэциалист воктэн шогылтшо начар комиссарыш савырна ыльэ. Тэ, очыни, шарнэда: тунам мэмнан озанлык кадрна шкэ йоҥылышыжым пэшак кумыл шупшдэ признатлэн, тэхник шотышто шэҥгэлан кодмыжым пэшак кумыл шупшдэ признатлэн да „Тэхникым палэн шукташ" лозунгым пэшак йӧсын тунэм шогэн. Мо вара? Факт тыгэ ончыкта: „Тэхникым палэн шукташ" лозунг шкэ пашажым шуктэн да шкэнжын сай рэзультатшым ончыктэн. Ындэ мэмнан большэвик озанлык кадрна лу да шӱдӧ тӱжэм дэнэ уло. Нуно тэхникым палэн шуктэныт да мэмнан промышлэнностьнам ончыко вӱдэн кайат. Но партий тунам тэхникэ шотышто шэҥгэлан кодмым признатлыдымэ озанлык пашайэҥ-влакын ӱскыртланымышт ончылно чакна ыльэ гын, партий тунам шкэ йоҥылышыжым ок признатлэ да тудым жапыштэ ок тӧрлатэ ыльэ гын, мэмнан тидэ кадр кызыт ок лий ыльэ.

Шкэ йоҥылыш нэргэн вишак ойлаш пайда укэ, шкэ йоҥылышым вишак признатлэт гын, мэмнан тушман-влак тидым мэмнан лушкыдылыклан шотлат да шканышт пайдалын кучылт кэртыт,—манын йужо йолташ-влак ойлат. Тидэ пустьак, йолташ-влак, чылтак пустьак. Шкэнан йоҥылышнам вишак признатлымаш да тудым чэстнэ тӧрлатымаш, лач мӧҥгэшла, мэмнан партийнам вийангда вэлэ, пашазэ, крэсаньык да паша интэллигэнцэ ончылно мэмнан партийын авторитэтшым нӧлталэш вэлэ, мэмнан кугыжанышын вийжым да куатшым нӧлталэш вэлэ. А тидэ—эн тӱҥ. Пашазэ, крэсаньык да пашазэ интэллигэнцэ мэмнан дэнэ лийжэ гына, а чыла молыжо ыштэн шукталтэш.

Шкэнан йоҥылышым вишак признатлымаш мэмнан кадрым ок туныкто да ок пэҥгыдэмдэ, а нуным лушкыдэмда да шолдырта вэлэ, манна шкэнан кадрнам чаманаш да аралаш кӱлэш, манна нунын шкэм пагалымыштым да кумылыштым чаманаш кӱлэш,—манын вэс йолташ-влак ойлат. Тидлан лийын нуно мэмнан йолташ-влакын йоҥылышыштым лэвэдаш, критикын вийжым лушкыдэмдаш, тидлэчат сайын—тидэ йоҥылыш-влакым уждэ эрташ ойым пуат. Тыгай ой тӱҥ гычак йоҥылыш вэлэ огыл, тудо пэшак шучко лийын шога. Эн ончычак тудо „чаманалтшаш" да „аралалтшаш" кадрлан шучко лийын шога. Кадрым чаманышаш да аралышаш вэрч тудын йоҥылышыжым лэвэдмаш—тидэ кадрым чынак йомдарымаш лийын шога. 1930 ийысэ йоҥылышым она поч да тидэ йоҥылышэш она ту-

(Умбакыжэ 3-шо могырышто).

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш СТАЛИН йолташын 1937 ий 5 мартыштэ ойлымо кошартыш мутшо

(УМБАКЫЖЭ)

ныкто ыльэ гын, мэ шкэнан колхоз большэвик кадрнам чынак йомдарэна ыльэ. Шахтин врэдитэльствэ жапыштэ мэмнан йолташвлакын йоҥгылышыштым она поч да тидэ йоҥгылышэш шкэнан промышлэннэ кадрым она туныкто ыльэ гын, мэ шкэнан промышлэнность большэвик кадрым чынак йомдарэна ыльэ. Кӧ кадрын йоҥгылышыжым лэвэдын, тыгэ кадрын шкэм пагалымыжым чамана гын, тудо кадрымат, кадрын шкэ пагалымыжымат йомдара. Вэт тудо, нунын йоҥгылыш-влакыштым шылтэн, у ала утларак сэрйозно йоҥгылыш ыштышашлан куштылэмда. Тидэ йоҥгылышыжо, очыни, кадрын „шкэм пагалымыжым" да „кумылыштым" йӧршэш порволыктыдэ ок кодо.

6) Массым туныкташ вэлэ огыл, массэ дэч тунэмашат кӱлэш,—манын мэмнам Лэнин туныктэн.

Тидэ мом ончыкта?

Тидэ, пэрвойак, тэвэ мом ончыкта: мланна, вуйлатышэ-влаклан, кугэшныман огыл, а тэвэ мом умлыман: мэ Рӱдӧ Комитэт члэн альэ нарком улына гын, чын вуйлаташ мэмнан чыла кӱлэш шинчымашат уло, манын шоныман огыл. Чин шкэжэ шинчымашымат, опытымат ок пу. Лӱмжӧ—тидлэчат утла.

Тидэ, кокымшылан, тэвэ мом ончыкта: чын вуйлатышаш вэрч мэмнан опыт гына, вуйлатышэ опытна гына ок ситэ. Тыгэ лиймэк, шкэ опытыш, вуйлатышэ опытыш массын опытшым, партийнэ массын опытшым, пашазэ классын опытшым, калыкын опытшым йэшарыман.

Тидэ, кумышылан, тэвэ мом ончыкта: массэ дэнэ кыл кучымынам ик минутланат лушкыдэмдаш огыл, тидлэчат коч—кӱрлаш огыл.

Тидэ, нылымшылан, тэвэ мом ончыкта: массын йӱкшым, партийын рӓдовой члэн йӱкшым, „изи йэн" манмын йӱкшым, калыкын йӱкшым пэш чот колыштман.

Чын вуйлатымаш—мо лийэш?

Тидэ—канцэльарыштэ шинчылтмаш да дирэктивым сэрымаш ок лий.

Чын вуйлаташ—тидэ тэвэ мо лийэш:

пэрвойак, пашам чын шуктышаш йӧным муаш. А массын опытшым шотыш налдэ пашам чын шуктышаш йӧным муаш ок лий. Вэт мэмнан вуйлатымашын рэзультатшым нуно шкэ туп-вачэшышт шижыт;

кокымшылан, чын вуйлатымашым илышыш пуртэн шукташ. Тидыжым массын вик полшымыжэ дэч посна шукташ ок лий;

кумышылан, тидэ пунчал шуктымым тэргэн шогаш. Тидыжым адакат массын вик полшымыж дэч посна шукташ ок лий.

Мэ, вуйлатышэ-влак, ӱзгарым, событийым, йэҥ-влакым ик могыр гыч вэлэ, мутыштэм, кӱшыч вэлэ ужына. Тыгэ лиймэк, мэмнан ужын шуктышаш лопкыт ик мыньарак аҥысыр. Массыжэ, лач мӧҥгэшла, ӱзгарым, событийым, йэҥ-влакым вэс могыр гыч, мутыштэм, ӱлычын вэлэ ужыт. Тыгэ лиймэк, нунын ужын шуктышаш лопкытат ик мыньарак аҥысыр. Пашам чын шуктышаш вэрч тидэ кок опытым иктэшлаш кӱлэш. Тыгэ ыштымэ годым вэлэ вуйлатымаш чын лийэш.

Массым туныктымо вэлэ огыл, массэ дэч тунэммашат тэвэ мо лийэш.

Лэнинын тидэ положэньэ чынлыкшым ончыктышо кок примэр.

Тидэ ик мыньар ий ожно ыльэ. Мэ, Рӱдӧ Комитэт члэн-влак, Донбассыштэ пашам саймдышаш нэргэн кутырышна. Наркомтьажпумо мэроприйатьэ проэктым кэлшыдымыжэ раш койын шогыш. Проэктым Наркомтьажыш кум кана пӧртылтышна. Наркомтьаж гыч кум кана эрэ у проэктым налын шогышна. Тугэ гынат, нуным кэлшышылан шотлаш нигузэ ок лий ыльэ. Пытартышлан, мэ Донбасс гыч ик мыньар пашазым да рӓдовой озанлык дэн профсойуз пашайэҥвлакым ӱжыкташ лийна. Тидэ йолташ-влак дэнэ кум кэчэ кутырышна. Мэ, Рӱдӧ Комитэт члэн-влак, чыланат тидым призиатлыдэ ыжна кэрт: нуно гына, тидэ рӓдовой пашайэҥ-влак, тидэ „изи йэҥ-влак" гына мланна чын пунчал ойым ышташ полшышт. Тэ, очыни, Донбассыштэ шӱй лукмым вийаҥдымэ йӧн-влак нэргэн Рӱдӧ Комитэт дэн Совнаркомын палэ улшо пунчалжым чыланат шарнэда. Тэвэ тыгэ Рӱдӧ Комитэт дэн Совнаркомын тидэ пунчалжым мланна ӱлычын тыгылай йэҥ-влак ыштaш полшышт; тудым мэмнан чыла йолташ-влак чынлан, тидат вэлэ огыл, чаплэ пунчаллан шотлышт.

Вэс примэр. Мый Николайэнко йолташ нэргэн ойлынэм. Кӧ тугай Николайэнко? Николайэнко—партийын рӓдовой члэнжэ. Тудо—тыгылай „изи йэн". Киэв партийнэ организацыштэ сай огыл нэргэн тудо ик талук мучко сигналым пуэн шогэн, йэшла илымым, пашайэҥ ӱмбак мэщанла-обыватэльла ончымым, самокритикэ пызырымым, троцкист врэдитэль-влакын вуйланымыштым тӱжвак луктын шогэн. Тудым йыгыштарышэ кармым поктылмыла поктэныт. Вара тудын дэч йӧршэш утлышашлан тудым партий гыч луктыныт. Киэв организацат, КП(б)У Рӱдӧ Комитэтат тудлан чыным муаш полшэн огытыл. Партий Рӱдӧ Комитэт гына тидэ куктэж кылдышым рончаш полшэн. Пашам тэргэн налмэк мо лэктэ? Тыгэ палэ лийэ: Николайэнко чын ыльэ, а Киэв организацэ йоҥгылэн ыльэ. Тидлэч шукат огыл, шагалат огыл. А кӧ тыгай Николайэнко? Тудо, мутат укэ, Рӱдӧ Комитэт члэн огыл, тудо нарком огыл, тудо Киэв область организацын сэкрэтарьжэ огыл, тудо иктаж могай йачэйкысэ сэкрэтарьат огыл, тудо улыжат партийын тыгылай рӓдовой члэнжэ гына.

Шкат ужыда: тыгылай йэҥ-влак йужгынам чын дэкэ йужо кӱшыл организацэ дэч йатыр лишнырак улыт.

Тыгай примэрым адак лу да шӱдӧ дэнэ ончыкташ лийэш ыльэ.

Тыгэ лиймэк, тэвэ мо лэктэш: мэмнан пашам вуйлатышашлан мэмнан опыт гына, вуйлатышэ опыт гына, альэ йатыр ок ситэ. Чын вуйлатышаш вэрч вуйлатышэ опытыш партийнэ массын опытшым, пашазэ классын опытшым, шэмэр-влакын опытыштым, „изи йэн-влак" манмын опытыштым йэшараш кӱлэш.

А тидым кунам шукташ лийэш?

Тидым тунам гына шукташ лийэш, кунам вуйлатышэ-влак массэ дэнэ пэш чот кылдалтыныт, кунам нуно партийнэ массэ дэнэ, пашазэ класс дэнэ, крэстйанствэ дэнэ, паша интэллигэнцэ дэнэ кылдалтыныт.

Массэ дэнэ кыл кучымаш, тидэ кылым пэҥгыдэмдымаш, массын йӱкшым колышт моштымаш,—тэвэ кушто большэвик вуйлатымашын вийжэ да сэҥалтдымашыжэ.

Правил сэмын призиатлаш лийэш: большэвик-влакын кумда калык массэ дэнэ кылым кучымышт годым нуно сэҥалтдымаш лийыт. Мӧҥгэшлат: большэвик-влак массэ дэч кӱрылтыт да тудын дэнэ кыл кучымыштым йомдарат гына, бӱрократ рӱдаҥгэ дэнэ лэвэдалтыт гына,—тыгэ нуно тунамак виймдымэ лийыт да йара кышкарыш савырнат.

Акрэт годсо грэк-влакын йомак систэмыштышт ик чаплэ гэрой—Антэй улмаш. Йомакыштэ каласымыла, тудо Посэйдонын—тэҥыз йумын да Гэйан—мландэ йумын эргыжэ улмаш. Тудо шочыктэн пукшышо, ончэн-кушташо аважым ойртэмынак чот пагала улмаш. Тидэ Антэй сэҥыдымэ гэрой лийынак огыл. Тудо сэҥалтдымашым гэройлан шотлалтэ. Тудын вийжэ мошто улмаш? Тудын вийжэ тэвэ мошто ыльэ: тушман ваштарэш кучэдалмаштэ шыгырыш логалмэ годым тудо пукшэн-йӱктэн куштышо шкэ аважым—мландым кучэн да тужэч у вийым налын шогэн. Но тудын шкэнжын лушкыдо вэржат улмаш: тудо иктаж кузэ мландэ дэч кӱрылтшаш ыньэ лий манын лӱдын. Тушман-влак тудын тидэ лушкыдылыкшым шинчэныт да тудым вангэн илэныт. Ик кана тудын тидэ лушкыдылыкшо дэнэ пайдаланэн кэртшэ да тудым сэҥышэ тушман лэктэш. Тудо Гэркулэс улмаш. Но тудо кузэ сэҥэн? Тудо Антэйым мландэ дэч ойрэн, кӱшкӧ нӧлталын, тудлан мландэ дэк тӱкнаш эрыкым пуэн огыл, тыгэ тудым йужыштак пиктэн тӱнчыктарэн.

Мый шонымаштэм, большэвик-влак мланна грэк йомакын гэройжым, Антэйым шарныктарат. Нунат, Антэй сэмынак, шкэнжын аваж дэнэ, нуным шочыктышо, пукшэн-йӱктэн куштышо массэ дэнэ кылым кучат да, тидын дэнак вийан улыт. Шкэныштын авашт дэнэ, калык дэнэ кыл кучымышт годым нунылан сэҥалтдымэ лийын кодаш чыла йӧн уло.

Большэвик вуйлатымашын сэҥалтдымаш сравочшо тыштэ.

7) Пытартышлан, адак ик йодыш. Мый шкэнан йужо партийнэ йолташ-влакын партийыштэ шогышо посна члэн ӱмбак, парти члэным партий гыч лукмо паша ӱмбак, альэ партий гыч лукмо члэнлан правам мӧҥгэш пушаш ӱмбак формальнэ да чондымын-бӱрократла ончымышт нэргэн ойлынэм. Паша тыштэ: мэмнан йужо партийнэ вуйлатышэвлак йэҥым, партий члэным, пашайэҥ-влакым кӱлэш сэмын огыт ончо. Тидат вэлэ огыл: нуно партий члэным шинчэн огыт нал, партий члэн-влакын мо дэнэ илымыштым да кузэ кушмыштым огыт палэ, вообшэ пашайэҥ-влакым огыт палэ. Сандэнэ нуно партий члэным, партий пашайэҥ-влакым шкэт-посна ончэн огыт мошто. Партий члэным да партийнэ пашайэҥ-влакым аклымэ годым шкэт-посна ончымашышт укэлан лийнак нуно шукӧ годым шукӧ шоныдэ ыштылыт: йа чылаштым нойыдэ моктат, йа тугак чылаштым шот дэч посна кырат, партий гыч тӱжэм дэнэ да лу тӱжэм дэнэ луктэдат. Тыгай вуйлатышэ-влак вообшэ лу тӱжэм нэргэн шонаш тӧчат. Нуно „иктэ" нэргэн, партийын посна члэнжэ нэргэн, тудын ончык илышыжэ нэргэн огыт шоно. Партий гыч тӱжэмым да лу тӱжэм йэйым лукташ нунылан пустьак паша вэлэ. Нуно шкэныштым тыгэ лыпландарат: мэмнан партийна кок миллионан; лу тӱжэмым луктын кудалтымаш партийыштэ положэньым ала мыньарак ок вашталтэ. Но, чынжым манаш, партий члэным пэш антипартийнэ йэҥ-влак гына тыгэ ончэн кэртыт.

Йэҥым, партий члэным да партийнэ пашайэҥ-влакым тыгэ чондымын ончымылан лийын партийын ик ужашыштыжэ кэлшыдымаш да шыдэшкымаш искусствэнэ шочыкталтэш. А троцкист двурушник-влак тыгай шыдэшкышэ йолташ-влакым чойан руалтат да нуным шкэ почэшышт троцкист врэдитэльствэ купыш моштэн шупшыт.

Троцкист-влак шкэ сэмынышт мэмнан партийыштэ нигунамат кугу вий лийын огытыл. Мэмнан партийыштэ 1927 ийысэ пытартыш дискуссийым шарналтыза. Тидэ чынак партийнэ рэфэрэндум лийэ. Партийын 854 тӱжэм члэнжэ гыч тунам партийын 730 тӱжэм члэнжэ йӱклэн. Нунын кокла гыч троцкист-влак ваштарэш, большэвик-влак вэрч, партийын Рӱдӧ Комитэтшэ вэрч партийын 724 тӱжэм члэнжэ йӱклэн. Троцкист-влак вэрч партийын 4 тӱжэм члэнжэ, альэ пэл процэнт нарэ йӱклэн. Партийын 2.600 члэнжэ йӱклэн огыл. Йӱклымашкэ партийын 123 тӱжэм члэнжэ ушнэн огыл. Йӱклымаштэ лийдымышт йа ӧрдыштӧ улмышт дэнэ, йа сэмнышт улмышт дэнэ умылтаралтэш. Троцкист-влак вэрч йӱклышӧ 4 тӱжэмыш чыла йӱклыдымӧвлакым ушаш гын, нунат троцкист вэлыштэ шогэныт манаш гын, адак йӱклымаштэ лийдымэ-влак гыч правил почэш пэл процэнтым огыл, а 5 процэнтым, альэ партийын 6 тӱжэм члэнжым ушаш гын, кэч кузэ гынат троцкизм вэрч шогышыжо партийыштэ 12 тӱжэм члэн нарэ лийэш. Тэвэ тланда господа троцкист-влакын чумыр вийышт. Адак тышкэ тыгай обстойатэльствым йэшарыза: тидэ кокла гыч шукыжо троцкизмлан ушаныдымэ лийэ да тудын дэч ойырлыш. Тыгэ тэ троцкист вийын мыньар шагал улмыштым раш ужыда. Тидым ончыдэак, троцкист врэдитэль-влак мэмнан партий воктэн иктаж могай рэзэрвым муыт гын, тидэ тэвэ молан лийэш: мэмнан йужо йолташ-влакын партий гыч лукмо шотышто да лукмо-влакым мӧҥгэш налмэ шотышто йоҥгылыш политикышт, мэмнан йужо йолташ-влакын партийыштэ шогышо посна члэн да посна пашайэҥ-влак ӱмбак чондымын ончымышт кэлшыдымаш да шыдэшкышэ-влакым искусствэнэ шукэмда, тыгэ троцкист-влаклан тыгай рэзэрвым ышта.

(Мучашыжэ 4-шэ могырышто).

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш СТАЛИН йолташын 1937 ий 5 мартыштэ ойлымо кошартыш мутшо

(МУЧАШ)

Шукыжо годым пассивность манмылан партий гыч луктыт. Мо тугай пассивность? Тыгэ шотлат улмаш: партийын члэнжэ партий программым пален шуктэн огыл гын, тудо пассивныйлан да партий гыч лукталтшашлан шотлалтэш. Но вэт тидэ чын огыл, йолташ-влак. Мэмнан партийын уставшым тыгэ буквойэдла умылыман огыл. Партийын программжым пален шуктышашлан чын марксист лийаш кӱлэш, тэргэн налмэ да тэорий шотышто йамдылалт шушо марксист лийаш кӱлэш. Мэмнан программнам пален шуктышо, чын марксистым савырнэн шушо, тэорий шотышто йамдылалтшэ да шымлэн налмэ партий члэн мэмнан шуко лэктэш гын?—ом шинчэ. Умбакыжат тидэ корно дэнак кайаш гын, умбак кайаш гын, млан-на партийыштэ улыжат интэллигэнт-влакым да вообшэ учоный йэҥ-влакым гына кодаш возэш ыльэ. Тыгай партий кӧлан кӱлэш? Партий члэнлан шогымо нэргэн мэмнан тэргэн налмэ да чыла испытаньымат чытэн лэкшэ лэнинский формул уло. Тидэ формул почэш, партий члэнлан партий программым признатлышэ, члэн взносым тӱлышӧ да тудын ик организацыштыжэ пашам ыштышэ йэҥ шотлалтэш. Сайынрак ончалза: лэнинский формулышто программым пален шуктымо нэргэн огыл, а программым признатлымэ нэргэн ойлалтэш. Тидэ—чылтак кок тӱрлӧ паша. Тыштэ программым пален шуктымо нэргэн арам лугышо мэмнан йолташ-влак огыл, а Лэнин чын ойла, тидым ӱшандарышашат укэ. Тидыжым умлашат лийэш. Партий члэнлан партий программым пален шуктышо да тэорий шотышто йамдылалт шушо марксист йолташвлак гына шогэн кэртыт манын шона ыльэ гын, мэмнан партий шкэ кӧргыштыжӧ партий члэн-влакым марксизмлан туныкташ да нунылан программынам умлэн шукташ йатыр тӱжэм партийнэ кружок-влакым да йатыр шӱдӧ партийнэ школ-влакым ок ыштэ ыльэ. Пэшак раш: партий шкэ члэнжэ коклаштэ тыгай школым да кружокым организоватла гын, тидэ тэвэ молан ышталтэш: тудо шинча: партий члэн-влак партийнэ программым альэ пален шуктэн огытыл, тэорий шотышто йамдылалт шушо марксист лийын шуын огытыл.

Тугэ лиймэк, партий члэнлан шогымо нэргэн да партий гыч лукмо нэргэн мэмнан политикынам виктарышаш вэрч пассивность нэргэн кызытсэ сэмын головотьапла кукташтмым пытараш кӱлэш.

Но тидэ шотышто мэмнан альэ вэс йазыкат уло. Паша тугай: мэмнан йолташ-влак кок тӱр коклаштэ покшэлым шотыш огыт нал. Пашазэ партий члэн изиш титакым ыштэн, партийнэ погынымашыш ик-кок кана вараш кодын, иктаж молан гынат члэн взносым тӱлыдэ кодын гын, тудым ты манмэш партий гыч луктын кудалтат. Могай титакым ыштымыжэ нэргэн, молан погынымашым толдымыжо нэргэн, молан члэн взносым тӱлыдымыжӧ нэргэн пален налаш огыт шоно. Тидэ пашаштэ бӱрократизм чылт нигунам уждымын уло. Умлаш йӧсӧ огыл: лач тыгай чондымо политикылан лийынак партий гыч пэш чаплэ кадровик пашазэ-влак, пэш чаплэ стахановэц-влак луктын кудалталтыныт. А партий гыч лукмо дэч ончыч шижтараш, тидэ ок витарэ гын—на вид шындаш йа выговорым пуаш, тидат ок витарэ гын,—тӧрланышаш срокым ышташ, йа эн шукыжо, кандидатыш кусараш, тугэ гынат, партий гыч икканаштэ лукдэ кодаш ок лий ыльэ мо? Мутат укэ, лийэш ыльэ. Но тидым шуктышаш вэрч йэҥ-влакым, партий члэным, партий члэнын ончык илышашыжым чот ончаш кӱлэш. А мэмнан йужо йолташ-влакын лач тидыжак ок ситэ.

Тыгай сындымэ пашам пытараш жап, йолташ-влак, шукэртак жап. (Сово кырымаш).

Войэннэ училищыш тунэмаш налмэ нэргэн

Обороно Нарком Совэт Ушэм маршал Ворошилов йолташын приказшэ почэш чыла войэннэ сухопутно школ-влаклан пэхотно, кавалэрийский, артиллэрийский, бронэтанковый, тэхничэский дэн спэциальнэ школвлак) войэннэ училищэ лӱмым пумо.

Училищэ-влак шэмэр молодьож кокла гыч, утларакшэ 17-19 ийаш, но 22 ийаш дэч кугун огыл тунэмаш налаш тӱҥалыт.

Кандидат-влакым ойрымо паша районысо войэннэ комиссар ӱмбак пышталтэш. Тид дэч посна войэннэ училищыш тунэмаш пураш шонышо училищэ начальникын альэ комиссарын лӱмжӧ дэнэ викак йодмашым колтэн кэртэш.

Войэннэ училищыш тунэмаш пурашлан образованьэ кыдалаш школын 8-шэ классыж дэч изи огыл лийман. Одэс, Лэнинград, Кийэв оласэ артиллэрийский училищэ-влак да Одэсысэ пэхотно училищэ кыдалаш школ пытаршым вэлэ налыт. Вузлаштэ тунэмшэ студэнт-влак да тэний кыдалаш школым пытарышэ-влак испытаньэ дэч посна налалтыт.

Войэннэ училищыш тунэмаш пураш шонышо-влакын йодмашышт пэлэн тыгай докумэнт лийман; автобиографий, анкэт, шочмо нэргэн свидэтэльствэ, образованьэ нэргэн свидэтэльствэ, тунэмаш пураш шонышо кандидатын альэ тудын ачаж-аважын могай социальнэ группышто шотлалтмышт нэргэн рик альэ горсовэт дэч справкэ, судиталтдымэ нэргэн справкэ, партийнэ организацэ дэч (ВКП(б) члэн-влаклан), комсомол организацэ дэч (ВЛКСМ члэн-влаклан), завком дэч (бэспартийнэ влаклан), колхоз правлэньэ дэч (колхозник-влаклан) рэкомэндацэ да кок фотокарточкэ.

Чыла войэннэ училищлаштэ курсант-влак войэннэ тэхникын кызыт жаписэ чыла срэдствам (танкым, радиосвязым, химийым, инжэнэрнэ пашам) да вэс эл йылмым тунэмыт.

Войэннэ училищылашкэ кандидатым ойрымаш 1 апрэль гыч 25 ийуль мартэ эрталтэш.

Тунэмаш пурашлан испытаньэ 1 август гыч 15 август мартэ лийэш.

А. Абрамэнков.

Комсомол дэмократий нэргэн

ССР Ушэм Вэрховно Совэтыш у сайлымаш систэм почэш сайлышашлан партийнэ организацэ-влакын йамдылалтмышт да партийнэ политик пашам тидлан кэлыштарэн вэсэмдымэ нэргэн партий Рӱдӧ Комитэт Плэнумышто Жданов йолташын ыштымэ докладшэ да Жданов йолташын докладшэ почэш Плэнумын пунчалжэ Лэнин комсомолын пашажым вэсэмдымаштэ пэш кугу значеньан.

ССР Ушэмын у Конститупыжо элын политик илышыштыжэ вашталтышым ончыкта, манын Плэнумын пунчалыштыжэ ойлалтэш. Тидэ вашталтышым сайын вашлийаш да тудым вуйлатэн нангайашлан паша мэтодым молэмдаш кӱлэш. „Тидлан лийын тэвэ мо йодылтэш: партий шкэжат дэмократичнэ практикым мучко шуктэн шогыжо; партий кӧргӧ илышыштат дэмократичнэ цэнтрализмын тӱҥжӧ партий уставыштэ трэбытлымэ сэмынак мучко шуктэн толжо; партийын чыла органжэ сайлымэ лийжэ манын тудын [illegible]нжыныт чыла кӱлэш условийжэ лийжэ; критикэ дэн самокритикэ тичмашынак шарлыжэ; партийнэ орган-влак партийнэ массэ ончылно мут кучымыштым пӱтыньэк шижын шогышт да партийнэ массэ шкэжат активнэ лийжэ". (ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумын пунчалжэ гыч).

Партий почэш мэмнан кугыжанышын чыла массэ организацышт, тидэ шотыштак Лэнин комсомолат шкэ пашажым молэмдыман улыт. Комсомол организацыштат ушэм кӧргӧ дэмократий принципым кугун пудыртылмаш уло. Тидым ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт, комсомол активын кызыт эрталтшэ погынымашышт-влак, крайысэ, областьысэ, районысо комитэт-влакын плэнумышт чараш луктыныт.

„Комсомолын организационно шотышто ышталтмаштыжэ вуйлатышэ принциплан домократичэский цэнтрализм лийын шога. Тидым тыгэ умлыман:

а) комсомолын чыла вуйлатышэ органжэ-влак кӱшыч тӱҥалын ӱлык пумэш сайлалтыт;

б) комсомол орган-влак шкэ комсомол организацышт ончылан жап гыч жапыш отчотым ыштат;

в) чотыдо комсомол дисциплин кучалтэш да шагалрак ужаш шукырак ужашлан подчиньатьла;

г) комсомолын кӱшыл органжэ-влакын пунчалышт ӱлыл орган-влаклан да комсомолын чыла члэнжэ-влакланат чакныдэ обязатэльнэ шуктэн шогышашан улыт". (ВЛКСМ-ын уставшэ, 2-шо раздэл, 9-шэ пункт).

Тидэ—Лэнин комсомолын пудырташ лийдымэ закон жо. Тугэ гынат йатыр комсомол организацылаштэ тидэ законым пэш кугун пудыртылыт. Комсомол комитэт сэкрэтарь дэн комсорг-влакым сайлыма срокым огыт эскэрэ. Комсомол организацым вуйлатышэ-влак шкэ члэнышт ончылан кок-кум ий годсэк отчотым ыштэн огытыл. Йатыр организацылаштэ пытартыш жапыштэ гына ала мыньар сэкрэтарь вашталтын. Сэкрэтарь-влак шкэ пашашт нэргэн комсомолэц-влак ончылан отчотым ыштдэак кайэныт. Йатыр комсомол организацылаштэ комсомолэц-влаклан шиштарыдэ сэкрэтарь, комсорг, группорг-влакым вэс вэрэ кусарымаш, нуным олмэш вэс йэҥым шогалтымаш лийэда. Плэнум члэнын, райком, обком, крайком да нацрэспублик Рӱдӧ Комитэт бӱро члэныш пашайэҥ-влакым коопировалтымашат кумдан шарлэн. Ушэм кӧргӧ дэмократийым тыгэ кугун пудыртылмо дэнэ комсомол организацым вуйлатымашкэ йатыр годым тӱрлӧ эртэн коштшо-влак, класс тушманын агэнтышт-влак шӱшкылтыныт. Тидэ чылажат комсомол илышын тӱҥ законжым—ВЛКСМ уставым прэступно пудыртылмаш, уставым чыташ лийдымын ӱмбач ончымаш лийэш. А вэт ВЛКСМ устав кажнэ комсомолэцлан, организацым вуйлатышылан, организацын рӓдовой члэнжыланат ик гайак обязатэльнэ лийын шога.

Ушэм кӧргӧ дэмократий принципым пудыртылшо вуйлатышэ-влак комсомол уставым мондэныт. Нуно Косарэв йолташын Х-шо съездыштэ пэш сайын каласымыжым мондэныт Косарэв йолташ тыгэ ойлэн ыльэ:

„Комсомолэц-влак массэ—тидэ шонымо сэмын кышкылташ лийшэ "ӱлыл чин-влак" огыл: тудо шкэ организацын чын озажэ, тудо мэмнан шуко шӧрынан пашан творэцшэ, мэмнан чыла практик пашан инициаторжэ да тудым шуктышыжо.

Мэ шкэнам шкэ воспитатлышэ организацэ улына, а тыгай организацэ тэвэ мо лийэш: тудын члэнжэ-влак йодыш влакым лончылымаштат, нуным рэшатлымаштат, нинэ пунчал-влакым паша дэн шуктымаштат воспитатлалтыт. Шуко йолташ-влак тидым огыт умыло".

Комсомол организацылаштэ ушэм кӧргӧ дэмократийым пудырташ тӧчымӧ вашталрэш пэш чот кучэдалаш кӱлэш. Кажнэ комсомолэц, комсомолка шкэ комсомол организацылан вуйын шогыжо. ВЛКСМ устав дэн программым шкэат илышыш тӱрыс пуртэн шогаш, шкэ организацэ вуйлатышэ-влак дэчат илышыш тӱрыс пуртымым трэбытлаш — тэвэ тыгай комсомолэц дэн комсомолка-влакын обязанностьышт. Нуно ышкэ вуйлатышышт дэч организацэ ончылан эрэак отчот ыштымашым трэбытлышаш, йӧрдымӧ, организацын ӱшанымыжым шуктэн кэргдымэ йэҥ-влакым вуйлатымэ вэр гыч корангдаш трэбытлышаш улыт. Вуйлатымэ вэр гыч бӱрократыш савырнышэ, практичэский шэм паша дэч лӱдшо-влакым корангдылаш да нунын олмэш вуйлатымэ вэрышкэ партийлан прэданнэ, инициативнэ, молодьожым коммунист шӱлышэш воспитатлэн кэртшэ йолташ-влакым шогалташ кӱлэш.

(Мучашыжэ 5-шэ могырышто).

41

Пропагандист паша шотышто ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт II-шо Плэнумын пунчалжым шуктымо нэргэн

МИКИН йолташын отчотан докладшэ почэш ВЛКСМ Обком IV-шэ плэнумын пунчалжэ

ВЛКСМ Обкомын бӱрожо шкэ вуйлатымашыжым Рӱдӧ Комитэт II-шо Плэнумын трэбованьыж дэнэ кэлыштарэн вэсэмдэн шуктэн огыл, организацыштэ пропагандист паша начарын кайа, манын Плэнум палэмда.

ВЛКСМ Обкомын паша практикыштыжэ общо вуйлатымаш, пропагандэ нэргэн аппаратысэ лӱшкымаш, тӱҥалтыш организацэ влак дэч кӱрылтмаш, пропагандист пашам организатлымаштэ р а й к о м-влаклан практик полыш пумаш дэн контроль ситыдымэ улмо альат пытэн огыл. ВЛКСМ Обком сэкрэтарь Орликов йолташ пропагандист пашам огэш ыштэ, а йатыр райком сэкрэтарь-влак—Туруйэв, Баржов, Таныгин, молат—моло пропагандист-влаклан примэр огытыл.

Кужэҥэр, Мари - Турэк, Й у р и н организацылаштэ пропагандист паша поснак начар, манын Плэнум шотла. Нинэ организацыласэ райком влак ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт II шо Плэнумын пунчалжым огыт шукто.

Плэнум „Ленинская Смена“ газэтын критикыжым йӧршэш чынлан шотла да ВЛКСМ Обком III-шо Плэнумын пунчалышт гыч Обком бӱро кӱлэш нарэ политик выводым ыштэн огыл, организацыштэ самокритикым вуйлатэн огыл, политик шотышто торэш уждымо да ротозэй лийын, сандэнак „Йамдэ лий“ газэтым вуйлатымашкэ класс тушман Бажановым пуртэн, манын Плэнум ончыкта.

Плэнум пунчалэш:

1. Пашаштэ политик титакым ыштымылан ВЛКСМ Обком бӱром, тудын сэкрэтарьжэ Микин йолташым шижтараш да нунын дэч пашам вож гычак молэмдымашым, лийшэ титак тӧрлатымашым трэбытлаш.

2. Йурин, Марий-Турэк дэ Кужэҥэр комсомол организацылаштэ осал койыш улмо да пропагандист паша кӱрылтмӧ дэнэ Йурин, Марий-Турэк дэн Кужэҥэр райкомол сэкрэтарь-влакым обӓзатлаш: ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт II шо Плэнумын пропагандист паша шотышто пунчалжым шуктымо нэргэн райкомол-влакын отчотышт дэнэ 15 апрэль мартэ райком плэнум-влакым да актив погынымашым эртараш.

3. ВЛКСМ Обком бӱролан кӱшташ:

а) комсомол организацэ-влакын ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт II-шо Плэнум пунчал шуктымыштым тэргымашым пэҥгыдын шындаш да пропагандэ йодыш-влак Обком бӱро дэн рэспублик кӧргысӧ комсомол организацэ влакын пашаштышт тӱҥ йодыш лийжэ, манын пашам пужэн ышташ.

б) ВЛКСМ райком-влакын чыла штатнэ пропагандистыштым кажныжым тылзэ жапыштэ ончэн лэкташ.

ВКП(б) Обкомын партийнэ пропагандэ отдэлжэ дэн пырльэ чыла пропсэминар вуйлатышэ-влакым поснапосна ончэн лэкташ да нуным ВЛКСМ Обком бӱрош пэнгыдэмдаш.

в) А п р э л ь тылзыштэ ВЛКСМ райком-влакын политучобо отдэл вуйлатышышт дэн шопо, кэҥэжйал озанлык паша жапыштэ пропагандист пашам организатлымэ йодыш дэнэ инструктивнэ совэщаньым эртараш.

г) 1937 ийыштэ вуйлатышэ комсомол активлан (Обком пашайэҥ, ВЛКСМ горком дэн райком сэкрэтарь да отдэл вуйлатышэ влаклан) заочно общэобразоватэльнэ тунэммашым организатлаш.

д) ВЛКСМ Обком пашайэҥ-влакым йатыр жаплан вэрлашкэ колтымо дэнэ Йурин, Марий-Турэк, Кужэҥэр дэн Йошкар-Ола райкомол - влаклан пропагандист пашам сайэмдымаштэ практик полышым пуаш.

е) Рэспубликысэ комсомол организацэ-влаклан у программэ почэш ВКП(б) историйын тӱҥ момэнтшэ-влакым тунэмашышт кӱлэш литэратурым, политграмото учэбникым да наглядна пособийым КОГИЗ коч кычал муаш Обкомын политучобо отдэлжым обӓзатлаш.

ж) Пэчать коч сай пропагандист-влакым п а ш а опытыштым ончыктымашым организатлаш. Комсомол политшколын сай пропагандистыштым пӧлӧклаш.

4. ВЛКСМ Обкомын Плэнумжо ВЛКСМ горком дэн райком-влаклан тыгай мэроприйатьэ влакым ышташ кӱшта:

а). Тылзаш срокышто комсомол политшкол-влакын провэркым эртыдымэ чыла пропагандистым ончэн лэкташ. Тидын годым партий историйын тӱҥ момэнтшым тунэммэ кружок вуйлатышэ-влакын йамдылалт шумашкышт поснак ончалаш да нуным ВЛКСМ дэн ВКП(б) райком бӱрош пэнгыдэмдаш.

б) Пропсэминар дэн консультацэ-влакын паша качэствышкышт поснак ончалаш, нуным пропагандист-влакын тэорий шинчымашыштым нӧлтышӧ, мэтодик шотышто йамдылылалтмыштым гына сайын тэргымэ шагал, но тунамак партий историй, политэкономий, лэнинизм гыч посна йодыш-влакым кэлгын тунэммашым организатлаш.

в) Пропагандист-влакын программым шуктымэшкышт, тунэмшэ влакым туныктэн лукмэшкышт пропагандист-влакым вэс вэрэ кышкылтмаш дэн паша гыч утарымаш практикым йӧршэш пытараш.

г) Дэкадэ жапыштэ политик тунэммаш дэнэ авалтыдымэ чыла комсомолэц-влакым комсомол политсэтыш шупшын шукташ. Одиночко дэн тыгыдэ тӱҥалтыш организацыласэ комсомолэц-влаклан кустовой политшколым, ВЛКСМ райком пэлэн школым организоватлаш, а тыгэак ышташ лийдымэ годым мӧҥгышкӧ заданьым пуэдымэ дэнэ индивидуальнэ тунэммашым организатлаш.

д) Комсомолэц дэн комсомолышто шогыдымо молодьожлан ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтын фэвральсэ Плэнумын итогшым палыкташ. Чрэзвычайнэ VIII-шэ Совэт-влак Сйэздын матэрийалжым да Сталинский Конституцо дэн совэт молодьож нэргэн Косарэв йолташын докладшым кэлгын тунэммашым организатлаш.

е) Комсомол погынымашлаштэ пэш кӱлэшан политик тэмэ нэргэн, ВКП(б) историйын тӱҥ йодышышт нэргэн докладым, лэкцийым кӱрылтдэ эртарылаш.

ж) Шошым аҥа тӱҥалмашкэ колхозласэ тӱҥалтыш организацэ-влакын сэкрэтарышт, комсоргышт дэнэ совэщаньэ-курсым эртараш.

з) Йошкар пусак, колхозласэ клуб пэлэн докладым, лудмашым, бэсэдым эртарымэ дэнэ комсомолышто шогыдымо молодьож коклаштэ агитационно пашам организатлаш. Тылзэш иккана агитатор, лудшо-влак дэнэ инструктивнэ совэщаньым эртарылаш.

и) Йошкар пусак, колхоз клуб дэн самодэатэльнэ кружок-влакым организатлымэ да нунын пашаштым вийаҥдымэ дэнэ колхоз молодьожлан культурно канымашым организатлаш. Тидэ пашашкэ колхоз молодьож кокла гыч сай организатыр дэн затэйник-влакым шупшаш.

5. Политучобо отдэл пэлэн лэктор коллэктив-влакым организатлаш да комсомолэц дэн комсомолышто шогыдымо молодьож коклаштэ лэкционно пашам кумдан шараш ВЛКСМ Обком, горком дэн райком-влакым Плэнум обӓзатла.

6. Марий рэспубликысэ комсомол вуйлатышэ активлан заочно тунэммашым организатлаш да Йошкар-Олаштэ прбизводство гыч ойырлэн эрэак ыштышэ пропагандист-влак школым организатлашлан ВЛКСМ Обком Плэнум ВЛКСМ Рӱдӧ Комитэт дэн Горьковский обком дэч оксам колташ йодэш.

7. У комсомол активым лӱддэ ончык луктын, нуным тыршэн кушташ, политик шинчымашыжым, культурыштым нӧлташ да комсомол вуйлатымэ пашаш пэнгыдэмдаш ВЛКСМ Обком бӱро дэн райком-влак дэч Плэнум трэбытла.

8. „Рвэзэ Коммунист“ газэтын кугу титакшэ уло манын Плэнум шотла: пропагандист паша опыт ок пэчатлалт, политик шотышто пӱсылык укэ, пэдинститутышто да „Йамдэ лий“ рэдакцыштэ политик шотышто ротозэй улмо фактым газэт уждэ эртэн кайэн, Обком, райком дэн рэспубликысэ комсомол организацэ-влакын пашаштышт ситыдымашым да кӱрылтышым чараш лукшаш вэрч пӱсӧ критикым да самокритикым организатыржэ лийын огыл.

„Рвэзэ Коммунист“ дэн „Йамдэ лий“ газэт рэдакцэ-влакым тэргэн налмэ, пашам ыштэн кэртшэ кадр дэнэ пэнгыдэмдаш. Умбакыжэ большэвик самокритикым вийаҥдышаш, тушман кашак—троцкист, националист да партийын моло тушман элэмэнтшэ-влак ваштарэш кучэдалмашэш организацын бдитэльностьшым нӧлтышаш вэрч Плэнум Обком бӱролан газэтын пашажым тӱҥ гычак пужэн ышташ кӱшта.

Комсомол дэмократий нэргэн

(М У Ч А Ш)

ВЛКСМ-ын программыж дэн уставшым чыла комсомолэцак ок палэ. Тугэ гынат, шуко комсомол организацылаштэ Лэнин комсомолын пэш кӱлэшан нинэ докумэнтшэ-влакым кэлгын тунэммэ олмэш, пэш ӱмбачын, ситыдымын, кампаньэ шот дэнэ вэлэ „лончылэныт“. Комсомолэц дэн комсомолка - влак программэ дэн уставым кажнэ кэчын, кажнэ шагатыштэ шкэ практик пашаштышт шуктэн шогышаш улыт. Садлан лийын Лэнин комсомолын кажнэ члэнжэ устав дэн программым с а й ы н шинчашыжэ кӱлэш. Мэмналан программэ дэн уставым илышыш пурташ большэвик партий дэч тунэмман. Комсомолын пашаштыжэ улшо ситыдымашым чараш лукшаш вэрч большэвик критикым да самокритикым вийаҥдаш, рэвольуционно шижмашым нӧлташ, политик шинчымашым кугэмдаш кӱлэш.

Комсомолэц - в л а к л а н ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумын пунчалжым, ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш Жданов йолташын ыштымэ докладшым шинчыман. Нинэ пэш важнэ партийнэ докумэнт-влак комсомол организацын пашаштыжэ ситыдымашым пытарышаш вэрч кучэдалаш, ушэм кӧргӧ дэмократийым пудыртылмаш ваштарэш, воспитатэльнэ пашан качэствыжэ вэрч кучэдалаш мэмнам туныктат.

Комитэтын пашажым критиковатлат

1 апрэльыштэ Йошкар-Ола рик пэлэнсэ комсомол организацыштэ погынымаш эртаралтэ. ВЛКСМ Марий Обком Плэнумын итогшо нэргэн райкомол сэкрэтарь Танаков йолташ докладым ыштыш.

Прэньыштэ ойлышо Соловьйов йолташ партий историйым тунэмаш учэбник шагал улмым палэмдыш.

Комсомолэц влак Бэрдников, Смирнов, молат политзаньатыш эрэ огыт кошт. Комсомол погынымаш молодьожым воспитатлышэ школыш альат савырнэн шуын огыл,—манын комсомол комитэт сэкрэтарь Пэкшэйэв йолташ ойлыш.

Организацын пашажым Щэглов йолташ чот критиковатлыш. Комитэт сэкрэтарь Пэкшэйэв комсомолэц-влакын кузэ тунэммыштым ок тэргэ, шкэжат сайын ок тунэм, конспэктымат ок возо. Комсомол комитэт сэкрэтарь Пэкшэйэв тошто сэмын вуйлата, посна комсомолэц-влакын илышыштым ок шинчэ, маньэ Щэглов йолташ.

Комсомолэц-влак райкомолын лушкыдын вуйлатымыжым критиковатлышт. Райкомол пропсэминарын качэствыжым сайэмдышаш вэрч ок тыршэ. Пропсэминар вуйлатышэ Краснов сэминарыш йамдылалтдэ толэш.

Комсомол погынымаш чыла ситыдымашым кораҥдаш да Обком плэнумын пунчалжым паша дэнэ илышыш пурташ корным ончыктыш.

П. Жэлонкин.

СОВЭТ УШЭМЫШТЭ

Пэрвой майыштэ Волга-Москва канал дэнэ пэрвой пароход кайа

Волга-Москва каналым ыштымаш паша мучашыш шуэш. Тений 1 май мартэ каналым ыштымэ паша тӱҥ шотышто шукталтэш. 1 майыштэ канал дэнэ пэрвой пароход-влак кошташ тӱҥалыт. Тыгэ каналым ыштымэ нэргэн Совнарком дэн ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтын заданьышт срокышто шукталтэш.

Волга-Москва канал 128 километр кутышан. Канал мучко 240 искусственнэ сооружэным (шлюз, плотина, вӱд ставцэ, насос станцэ, молат) ыштымэ. Тидэ канал сооружэньэ шотышто Бэломор канал дэчат сложнырак. Волга-Москва каналым ыштымаш, эн пэрвойак, гидротэхничэский сооружэньэ паша тэхникым кидыш налмаштэ адак ик кугу ошкыл ыштымым ончыкта. Каналым ыштымэ жапыштэ строитэль спэциалист-влак коллэктив кугэмын, пэнгыдэмын.

ССР Ушэм ЦИК-ыштэ

ССР Ушэм ЦИК прэзидиум Николай Николайэвич Крэстинский йолташым вэс эл кокла пашам виктарышэ Калык Комиссарым олмэштышэ паша гыч утарэн да ССР Ушэм Иустицэ Калык Комиссарым олмэштышылан пэнгыдэмдэн.

● ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэзидиум ССР Ушэм Кочкыш Промышлэнность Калык Комиссарым олмэштышылан М. А. Логановский йолташым пэнгыдэмдэн. Вэс элла дэнэ сатулымо пашам виктарышэ Калык Комиссар олмэштышылан Д. В. Канделаки йолташым шогалтымэ.

ССР Ушэм Свäзь Калык Комиссар паша гыч Г. Г. Йагодам кораҥдымэ нэргэн

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэзидиумын пунчалжэ

Свäзь Калык Комиссар Г. Г. Йагодан должностьшот дэнэ паша ыштымаштыжэ уголовно характэран титак чараш лэкмылан лийын, ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэзидиум пунчалэш:

1. Г. Г. Йагодам Свäзь Калык Комиссар паша гыч кораҥдаш.

2. Г. Г. Йагода нэргэн пашам тэргэн налаш слэдствэннэ о р г а н - влаклан пуаш.

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэдсэдатэль— М. КАЛИНИН.

ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт сэкрэтарь—И. АКУЛОВ.

Москва, Крэмль. 1937 ий 3 апрэль.

СТАЛИНСКИЙ КОНСТИТУЦЫМ КУАНЭН ТУНЭМЫТ

Сталинский Конституцо тунэммэ кэчым—19 фэвральым Матародо пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-влак (Параньга район) сайын вашлийыч. Тунэмшэвлак чыланат Сталин йолташын Чрэзвычайнэ 8-шэ Совэт Сӱездын ыштымэ докладшэ дэн у Конституцо кнагам налын йамдылэвыт. Кызыт чыла тунэмшэвлакат уроклан сайын йамдылалтын толыт. Чыла тунэмшэ конспэктым воза.

7-шэ класс гыч Гужабин, Корäковцэва, 8-шэ класс гыч Москвичова, Сысойэва, Вахранэва йолташмыт Сталинский Конституцым отличнэ тунэмыт. Туныктышо Силин йолташ заньатыш сайын йамдылалт толэш.

Афанасьэва.

Чыла комсомолэцлан тидэ кнагам лудман

Пи с а т э ль-ордэноносэц Николай Островскийын гражданэ сар жапым ончыктышо „Как закалялась сталь" романжэ—совэт молодьожын йöратымэ кнагажэ. Романыштэ ончыктымо гэрой—Павэл Корчагин комсомолэц-влакын йöратымэ тӱҥ образшэ.

Островскийын кызыт лэкшэ „Рожденные бурей" романжат сай кнага. Тушто 1918-19 ийыштэ пашаэ классын панский Польшо вашталэш кучэдалмыжым чын, мастарын ончыктымо. Романыштэ тӱҥ гэрой-влак рэвольуционно молодьож кокла гыч—Райэвский, Раймонд, Андрий Птаха, Олэсьа, Пшэничэк, Сарра большэвик партий вуйлатымэ почэш буржуазий вашталэш кучэдалыт. Нинэ гэрой-влак нигунам мондымо образ улыт. Нунын гэроизмышт совэт молодьожым коммунист шӱлышлэн воспитатла.

Островскийын возымо нинэ кнага-влакым чылалан лудаш кӱлэш.

Луков Пайу.

„Илыш шолэш"—сай повэсть

„Орэхово" колхоз пэлэнсэ тӱҥалтыш комсомол организацысэ (Шэрвур р-н) комсомолэц-влак кастэнэ логынэн Элэвт Сэргэйын возымо „Илыш шолэш" повэстьшым лудыт, 1 шэ ужашыжым лудынат пытарэныт. Комсомолэц-влаклан повэсть пэш кэлшыш.

— Повэстьыштэ ончыл комсомолэц-влак—Очий, Вачий, Эвукай сай ончыктэлтыныт. Нуно примэр лийын шога,—манит комсомолэц-влак. Л. П.

Иамбаршэв шкэ пашажым шуктыш

1 апрэльыштэ „Йошкар шӱдыр" колхозышто (Шэрнур р-н) тунэмдымэ дэн шагал тунэмшэ-влаклан выпуск лийэ. Шагал тунэмшэ 16 йэҥ тунэм лэктыч. Тужэч Йамбаршэва Варвуш, Онучина, Шабдарова, молат чылажэ 10 йэҥ отличнэ тунэм лэктыч.

Культармэйэц Йамбаршэв Павыл туныктымаш програмым тӱрыс шуктыш. Шкэ ӱмбак вочшо пашажым кумыл пыштэн ыштыш. Иванов.

Какшан эҥэрыштэ колым кучат.

Уйаҥдышым йамдылат

„Пэлэдыш" колхоз (Косолапово район) 1000 тонн торфым йамдылыш, тужэч 500 тонным пасуш лукто 500 тонн тэрысым, 20 цэнтнэр ломыжым, 30 цэнтнэр моло ӱйаҥдышым йамдылымэ. Уйаҥдыш йамдылымаштэ комсомолэц-влак чот полшышт. Нольос.

Газэтым шарэм

Мый Йошкар-Ола музыкальнэ-тэатральнэ училищыштэ тунэмшэ Потапов Миклай 42 экзэмпляр „Рвээ Коммунист" газэтым шарышым.

Потапов М.

Прэзым сай онча

„Патыр" колхоз члэн (Морко район) комсомолка Сэмьонова Татьана колхоз фэрмыштэ прэзым онча. Тудо шкэ пашажым сай шукта. Нормо дэнэ пукшалэвэ вӱдым йӱкта. Сэмьонова йолташ политшколышто сайын тунэмэш.

Сэмьонов М.

Тунэмыт

„Йошкар кэчэ" колхозышто (Ронго р-н) тунэмдымэ дэн шагал тунэмшэ 35 йэҥ тунэмэш. Туныктышо Капканов сай туныкта. Арньаш ныл кава заньатым эртара. Шагал тунэмшэ-влакым 1 шэ май мартэ туныктэн лукташ мутым пуэн.

Эҥэрский.

* * *

Манан-Мучаш йал совэт кӧргыштö (Ронго район) 22 йэҥ химийым тунэмэш. Нуным агроном Капустин туныкта.

Копанов.

* * *

Кужмарий йал совэт кӧргысö (Ронго р-н) колхоз актив влак чылажэ 30 йэҥ химийым заочно тунэмэш. Химий дэнэ консультацым Кужмарий пэлэ кыдалаш школышто туныктышо П. И. Кунакбайэв эртара.

Эҥэрский.

Тӱҥалтыш организацэвлаклан умылтарэна

Тӱҥалтыш комсомол организацэ-влакын кандидат гыч члэныш кусарымэ нэргэн йодмыштлан вашмутым пуэна:

Комсомолышто кандидатлан шогышо йолташ влакым члэныш кусарымэ годым рэкомэндацым угыч налмэ огэш кӱл.

Совэт музыкант-влакын кугу сэҥымашышт

Шукэртэ огыл гына Варшавэш лийшэ (Польшын столицыжэ) Шопэн лӱмэш тӱҥьамбалсэ конкурсышто совэт музыкант влак кугу сэҥымашым ыштэныт альэ. А кызыт Йэвропын вэс столицыштыжэ — Брьӱссэльыштэ (Бэльгийын столицыжэ) самырык совэт музыкант-влак совэт искусствын сэҥымэ знамэжым адак угыч кӱшко нöлталыч. Б э л ь г и й с э знамэнитый скрипач Изаи лӱмэш эртарымэ тӱҥьамбалсэ конкурсышто лийшэ вич совэт музыкант-влак чыланат сэҥыше лэктыныт. Эжэн Изаи лӱмэш ыштымэ 12 прэмий гыч 5 прэмийым совэт музыкант-влакланат п у м о. Конкурсышто пэрвой вэрым совэт музыкант Давид Ойстрах налын. Конкурсын жьурижэ Давид Ойстрахлан пэрвой прэмийым—50.000 франкым пуаш пунчалын, (ик франк—37,5 кумыр лийэш). Кокымшо вэрым Одноносов (Австрий), кумышо, нылымшэ, визымшэ да кудымшо вэрым совэт музыкант-влак—Лиза Гилэльс, Б у с ь а Гольдштэйн, Марина Козолупова дэн М и ш а Фихтэнгольц йолташмыт налыныт.

Изаи лӱмэш эртарымэ тӱҥьамбалсэ конкурсышто лийшэ совэт музыкант кокла гыч эн кугуракшылан—Давид Ойстрахлан 28 ий вэлэ. Давид Ойстрах пӱтын уншмысэ конкурсышто пэрвой прэмийым, Варшавэш лийшэ тӱҥьамбалсэ конкурсышто кокымшо прэмийым, а Изаи лӱмэш эртарымэ конкурсышто пэрвой прэмийым налын. Совэт музыкальнэ культурын куштымо Давид Ойстрах пытартыш ийлаштэ пэрвоклассэнэ скрипач лийын. Йэвропысо школ гыч пэш шагал музыкант-влак вэлэ Давид Ойстрах почэш шӱдырнэн кэртыт. Лиза Гилэльс, Марина Козолупова, 17 ийаш Миша Фихтэнгольц, 15 ийаш Бусьа Гольдштэйн йолташмыт вара' мо дэч мöнгэш улыт? Нунынат музыкальнэ талантышт мастарлыкышт пэш кугу.

Совэт музыкант-влакын сэҥымышт нэргэн кö увэрым колэш гын, т у д ы н шӱмжö куанэн кыраш тӱҥалэш. Кузэ от куанэ, вэт тидэ сэҥымашыштэ мэмнан совэт культурын пэш кугу сэҥымашыжэ, пэлэдалмыжэ ончыктэлтын.

Тӱҥьамбалсэ конкурслаштэ ончык лэкшэ скрипач влак Ойстрах, Л и з а Гилэльс, Гольдштэйн, Козолупова, Фихтэнгольц, пианист-влак Йаков Зак, Лэв О б о р и н, Григорий Гиндбург, Флиэр, Эмиль Гилэльс, Абрам Дьаков шукомолат совэт музыкальнэ культурын эн чаплэ, моктанышаш прэдставитэльжэ влак улыт. Нуным большэвик партий, Лэнин комсомол воспитатлэн. Садланак совэт музыкант-влак мэмнан вэрч эрэак тыршышэ Сталин йолташлан пэш кугу таум ыштат. Давид Ойстрах Брьӱссэль ола гыч „Комсомольская правда" газэтыш колтымэ сэрышыштыжэ тыгэ сэра.

— „Мэмнам ончэн куштымыланда, мэмнан вэрч тыршымыланда мэ пэш куанэн йöратымэ вождьлан совэт молодьожын йöратымэ Сталин йолташлан шкэнан шокшо саламнам колтэна".

Врид. отв. рэдактора— П. И. ТЭМЭРЭШЭВ

Упол. Марлита № 49. Тираж 2720 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М. К".